TIPURI DE REVISTE LITERARE ÎN EPOCA TEHNOLOGIILOR DIGITALE

Types of Literary Magazines in the Age of Digital Technologies

Doina BACIU
doctorandă, Școala doctorală Științe Umanistice
Universitatea de Stat din Moldova,
PhD student, Doctoral School in Humanities
Moldova State University
E-mail: doinaroman2015@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2940-6093

CZU:050:821.0+004
10.5281/zenodo.7129512

Summary. Online literary magazines represent important aspects in the development of Romanian and foreign literature. They can be accessed on various devices connected to the Internet, having a larger number of concerns and publications that arouse the interest of people in various fields. Over time they represented the literary manifesto and the developmental stages of the language. The transition from printed to electronic format was due to the rapid evolution of Information Communication Technologies that influenced the development of literature, bringing new transformations in national and foreign literature. The study aims to explain the importance of the online format of magazines in correlation with the new Communication Technologies and the description of national and foreign online literary magazines, such as: SISIF, Literatura de azi, Asymetria, Tiuk (k-avem kef).

Keywords: literary magazines, online magazines, digital literature, ICT era

Începând cu secolul al XX-lea, literatura a devenit practic un domeniu tehnologizat. Un factor major îl joacă revistele literare care, diversificându-și formatul, au ajuns în mare căutare pe internet. Totodată este vorba de oferirea unui oarecare confort, întrucât acestea pot fi citite pe diverse dispozitive care au acces la internet, cum ar fi: calculatoare, telefoane, tablete. Actualmente, revistele digitale sunt disponibile pe platforme cu conținut electronic, iar unele dintre ele dețin propriile platforme și aplicații. Cercetătoarea Ludmila Șimanschi afirmă în unul dintre studiile sale: *Literatura digitală și metalimbajul poetic postmodern* că: „Efervescența creatoare și pseudo-creatoare din zona site-urilor literare, mutarea masivă a revistelor literare de pe suportul tipărit către mediul internautic, moda explozivă a paginilor de *web* şi a blogurilor de scriitor sau de cititor, apariţia de noi practici literare digitale impun investigarea acestui domeniu de frontieră, în care literatura şi tehnologia se condiţionează reciproc.”[1]. Indiferent de scopul urmărit, acestea implică în activitatea lor specialiști în domeniu, precum și aprecieri ale persoanelor de diferit nivel intelectual și social (internauții). Atenția ne este atrasă și prin faptul că majoritatea revistelor literare dețin ca supliment rețele de socializare, site-uri, aplicații digitale care sunt oportune și ajută la o promovare mai rapidă și efectivă a publicațiilor și postărilor. Printre acestea cel mai des se enumeră Facebook, TikTok etc.

Revista online sau *Revista electronică* este o revistă publicată pe internet prin intermediul unor sisteme de aviziere (serviciul de buletin informatic) și o serie de rețele publice de calculatoare. Multe dintre *Revistele online* oferă acces gratuit la informația deținută, pe când altele au optat pentru o taxă de abonament în cazul accesării articolelor și a tuturor aspectelor conținutului online. De obicei, revistele literare publică povești scurte, poezie, eseuri, critică literară, recenzii de carte, profiluri biografice ale autorilor, interviuri, scrisori. Revistele literare mai sunt numite

[1] Ludmila Șimanschi, *Literatura digitală şi metalimbajul poetic postmodern,* in: „Dialogica”, 2019, nr. 1, p. 9-19, http://dialogica.asm.md/wordpress/wp-content/uploads/2019/08/Simanschi.pdf (consultat 10.06.2022)

jurnale literare sau mici reviste care de obicei publică literatură experimentală. Acești termeni sunt în opoziție cu revistele comerciale mai mari.

Istoria *Revistelor literare online* începe cu *Swift Current* care a fost prima revistă literară online creată în anul 1984 și a funcționat având rolul unei baze de date cu opere literare. Apoi, în anul 1995, *Mississippi Review* a fost cea mai mare revistă literară care a lansat un număr complet online, iar după câteva luni și-a făcut apariția pe internet a doua revistă literară condusă de Walter Cummins. Într-un timp scurt, în următorul an, 1996, revistele literare online au început să apară în mod sistematic, dar aceasta i-au lăsat nemulțumiți pe unii scriitori și cititori, considerând că sunt de o altă calitate în comparație cu revistele tipărite. Pe parcurs a mai apărut și *Revista Morpo*, publicat de un grup din Omaha, Nebraska, în anii '90. În cele din urmă, mulți scriitori și cititori au acceptat revistele literare online, prezentându-se ca o treaptă a evoluției literare.

Începând cu anul 2000 revistele tot mai des apăreau în varianta tipărită, în format PDF și online, cu scopul de a completa versiunile inițiale.

Revistele de cultură și literare online aduc contribuții majore la definirea imaginii literare. Prin intermediul acestora se prezintă specificul literaturii universale sau naționale, se promovează tinerele talente, iar textele scrise participă la dezvoltarea abilităților estetice ale cititorului, îl pune în situația de a medita asupra diferitor subiecte. Se prezintă polemici care conduc spre crearea noilor curente literare.

Revistele literare online reprezintă granițele dintre postmodernism și digitalism, datorită răspândirii și intercalării TIC-ului în literatură. Identificăm tipuri de reviste precum: *Revistele video* ce sunt videoclipuri online care însoțesc formatul revistei tipărite în care cititorul sau internautul întrebuințează periodic un număr. Revistele video se deosebesc de cele tradiționale,dar și de revistele online sau ezine-le – un termen utilizat pentru reviste mici sau buletine informative, deoarece sunt livrate într-un format video și sunt consumate prin vizionarea online. Un exemplu în acest sens este *Revista video Playback* (fig. 1).[2]

Revistele literare radio ale căror conținuturi pot fi vizionate, audiate și în interiorul cărora se poate audia un conținut larg de informații culturale, politice, religioase, sociale. Accentul este pus pe materialul sonor. Un exemplu este *Revista literară radio* (fig. 2)[3] care prezintă materiale sonore ale întâlnirilor și intervievărilor diferitor personalități.

Presa scrisă, mai cu seamă revistele, deține o influență mare asupra informației și a domeniilor de preocupare, mai ales odată ce au început să se dezvolte mijloacele audio-vizuale precum: radioul, televiziunea și internetul. Pentru popularizarea informațiilor și realizarea unui schimb de idei, se recurge la diverse metode și se apelează la mijloace tehnice, informatice. În acest sens se accentuează importanța revistelor online. Iată câteva exemple care ne demonstrează acest fapt:

LaPunkt (fig. 3)[4] este o revistă literară online care a apărut ca mediu special pentru dezbaterile din România. Sunt abordate subiecte din diverse domenii: politică, cultură și altele. Pe pagină găsim rubricile: *Acasă, Cultura, Politica, Societate, Agora, Artbazar* care ne oferă la rândul lor informații utile și captivante, corespunzătoare titlurilor. Membrii fondatori ai revistei sunt: Cristian Mazilu, Eugen Stancu, Ioan Stanomir, Cristian Vasile; Editori: Maria Hulber, Adela Rachi, Angelo Mitchievici, Cristian Pătrăşconiu, Simona Preda, Eugen Stancu, Ioan Stanomir, Oana Camelia Șerban, CristianVasile.

Literatura de azi (fig. 4)[5] este o revista online culturală și științifică care apare zilnic în format online și este membră a Asociației Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.), asociație cu statut juridic, recunoscută de către Ministerul Culturii. Echipa revistei este formată din Directorul: Daniel Cristea-Enache; Redactorul-șef: Odilia Roșianu; Administratorul siteului: Matei Cristea-Enache; Art Directorul: Laurențiu Midvichi; Fotografie: Dinu Lazăr, Ovidiu

[2] *Revista video Playback.* https://www.youtube.com/watch?v=pegSzLrZhtA (consultat 11.06.2022).

[3] *Revista literară radio. https://www.youtube.com/watch?v=3OKR4J1i-GQ* (consultat 11.06.2022).

[4] Revista La Punkt. https://www.lapunkt.ro/despre/ (consultat 06.07.2022)

[5] *Literatura de azi*. *Revistă online culturală și științifică.* literaturadeazi.ro (consultat 06.07.2022)

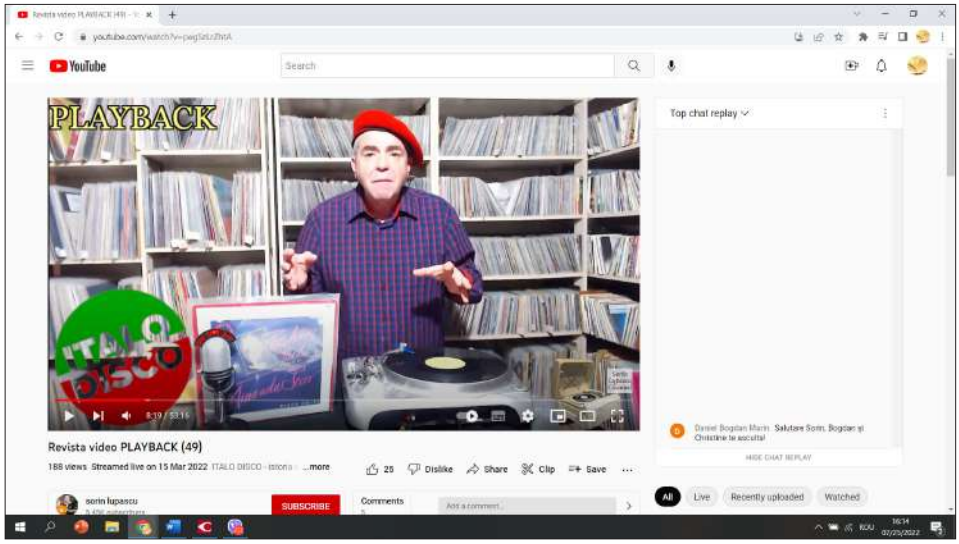

Figura 1. Captură de ecran: Revista *Playback.*

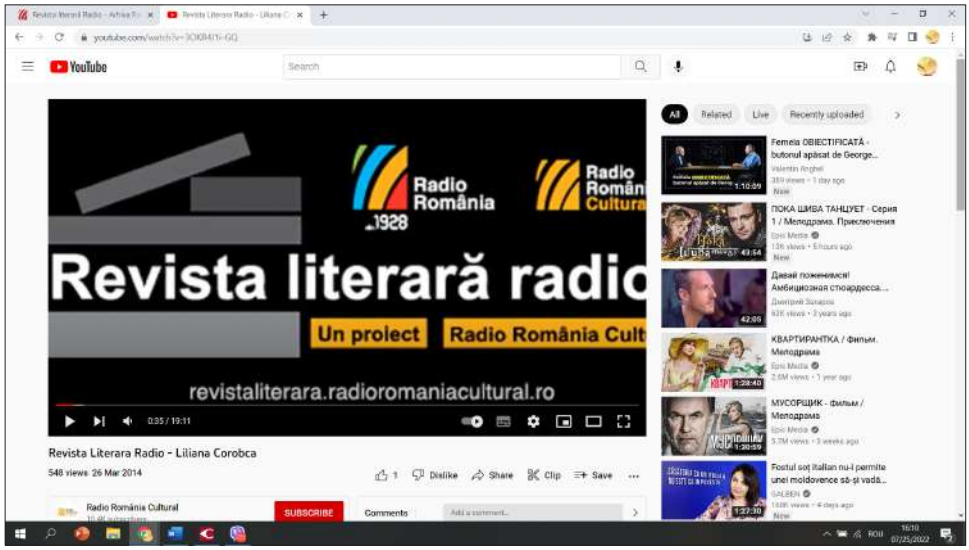

Figura 2. Captură de ecran: *Revista literară radio.*

Moisin, Andi Spot. Începând cu 1 noiembrie 2016, au apărut mai multe tipuri de abonament, perioadele de o lună, trei luni, șase luni și douăsprezece luni, în dependență de alegerea internautului. Achitarea este în format online, realizându-se în câțiva pași: se dă click pe abonamentul dorit, se completează formularul propus, apoi se dă click pe „plasare comandă”. Beneficiarul trebuie să dețină un card valabil pentru a efectua plata online. Factura se transmite pe e-mail, la adresa indicată în formularul completat și doar în momentul achitării, cititorul are acces la toate articolele revistei. După cum observăm, formatul online al revistelor oferă un set de servicii complet care bucură și atrage după sine un număr tot mai mare de cititori online.

Într-un ritm rapid, începând cu anul 2000, au apărut mai multe reviste literare în limba română care sunt disponibile doar online. Printre acestea se enumeră: *Asymetria, Pro-Scris, SISIF, Tiuk(k-avem kef), Liternet, Literomania.*

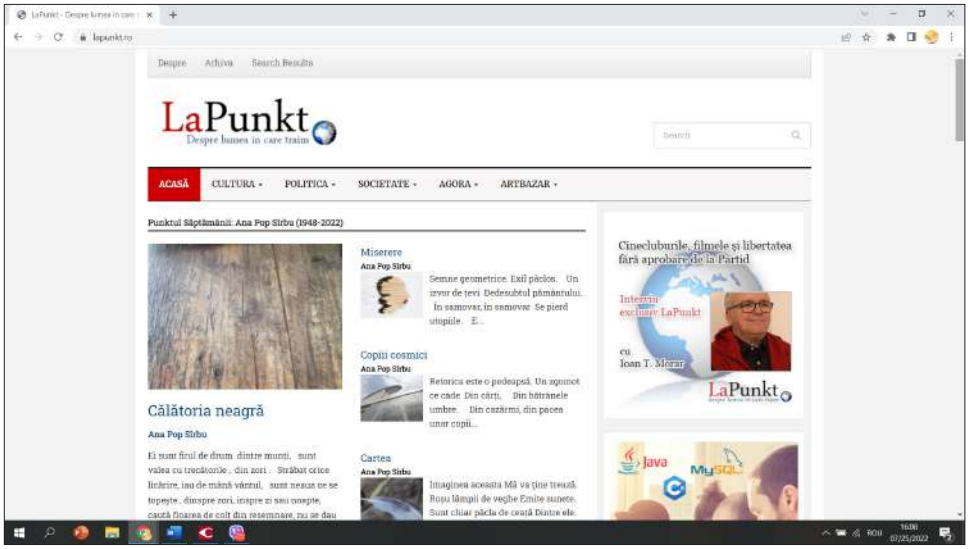

Figura 3. Captură de ecran: revista *La Punkt*.

Asymetria (Fig. 5)[6] este o revistă internațională de cultură, critică și imaginație, fondată în luna mai a anului 2000, în Franța, de către scriitorul și publicistul Dan Culer. Aceasta publică texte scrise care fac parte dintr-o largă serie de compartimente și domenii: literatură, critică literară, istorie literară, estetică, sociologie, filosofie, politologie, psihologie, etnologie, economie, geografie economică, geopolitică, arte vizuale. Printre colaboratorii revistei observăm personalități ca: Paul Goma, Ion Varlam, Radu Portocală, Ioan Roșca, Gavril Ședran, Radu Negrescu-Suțu, Nicolae Mircea Stănescu, Magda Ursache, Mihai Rogobeteoande, Ioan Mușlea.

Figura 4. Captură de ecran: revista *Literatura de azi*.

Pro-Scris (fig. 6)[7] a fost o revistă românească de critică, teorie și istorie literară science-fiction, creată de Cătălin Ionescu. A apărut în format electronic între 17 iulie 2000 și 21 ianuarie

[6] Asymetria. http://www.asymetria.org/ (consultat10.07.2022).

[7] *PRO-SCRIS*. http://www.omnigraphies.com/?q=content/pro-scris-revista-line-de-critica-literara-science-fiction-din-romania (consultat 24.07.2022).

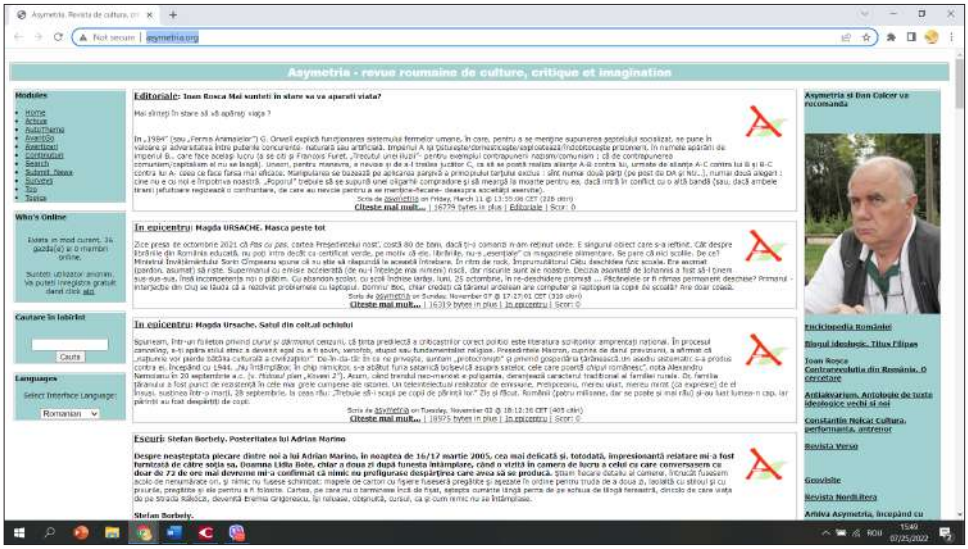

Figura 5. Captură de ecran: revista *Asymetria.*

2000, la început cu o frecvență bilunară și treptat trimestrială. În manifestul *Pro-Teze* (Principii teoretice), fondatorul a decis că *Pro-Scris* este o publicație independentă de tip *freeware* (programe pentru calculator care sunt înregistrate, au dreptul de autor și pot fi utilizate gratuit), distribuită gratis. Denumirile rubricilor permanente au fost derivate din cuvinte care încep cu prefixul „Pro". Revista colaborează cu critici și scriitori profesioniști precum: Ion Hobana, Florin Manolescu, Mircea Opriță, Constantina Paligora, Cornel Robu. De asemenea, susține afirmarea generației noi de pasionați ai artelor imaginarului.

Tiuk!(k-avem kef) (fig. 7)[8] este o revistă culturală de limbă română fondată în anul 2000 și condusă de scriitorii Mihail și Alexandru Vakulovski. Aici se publică texte, precum și traduceri din rusă, cronici de albume și concerte, interviuri etc. Într-un clasament realizat în anul 2009 de ziarul *România liberă*, „Top 10 Site-uri literare românești", revista *Tiuk!* ocupă poziția a treia

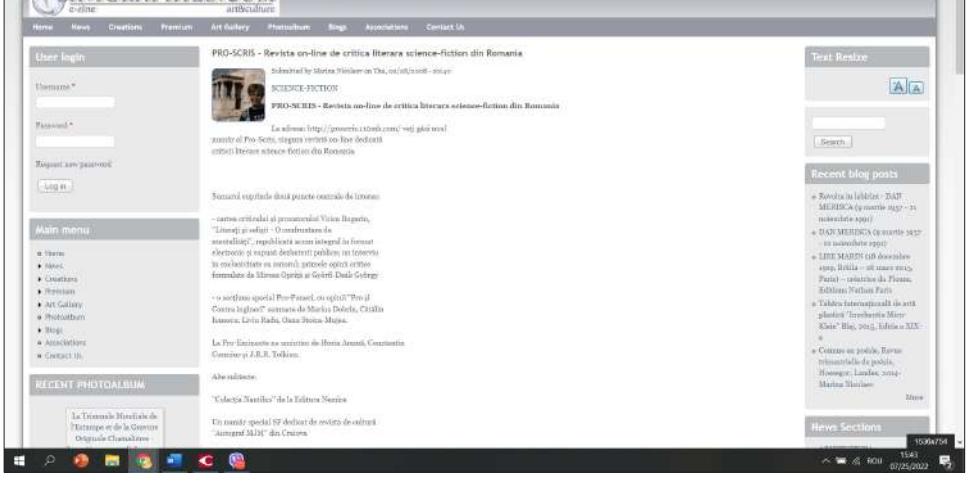

Figura 6. Captură de ecran: revista *PRO-SCRIS.*

[8] *Tiuk!(k-avem kef).* https://tiuk.reea.net/ (consultat 24.07.2022).

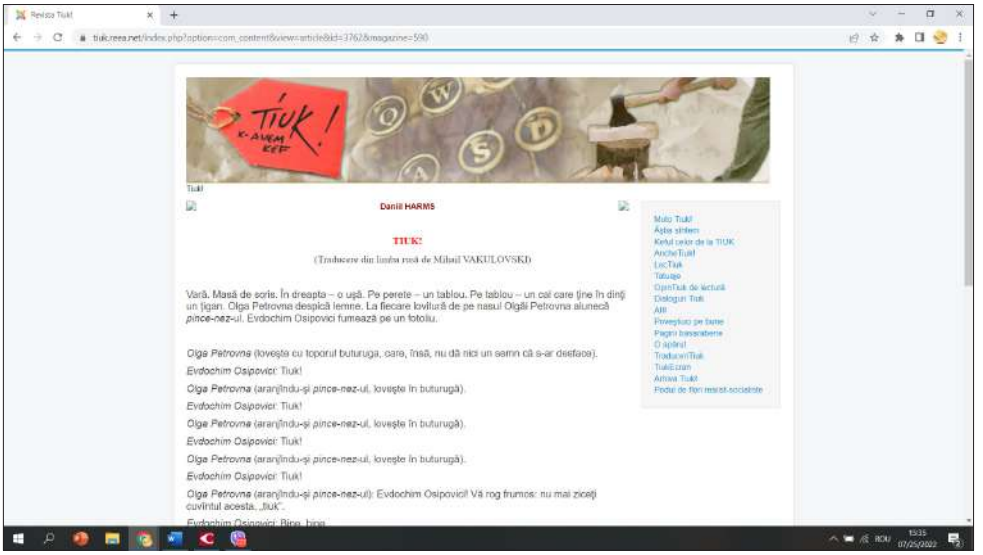

Figura 7. Captură de ecran: revista *Tiuk!(k-avem kef)*.

SISIF a fost revistă de cultură online (ISSN: 1842-0834) ce apărea o dată la 2 luni. A fost fondată la Craiova în luna noiembrie, anul 2002, de către un grup de studenți din Craiova și îndrumați de profesorul bulgar Ivan Stankov. Redactor-șef al revistei a fost poetul Petrișor Militaru, iar redactor-șef-adjunct a fost Cristina Licuță. Site-ul prezenta articole și creații literare personale, prezentări ale evenimentelor culturale de actualitate, date despre colectivul redacțional și un forum de discuții online. Actualmente, site-ul revistei nu mai apare pe Internet.

Liternet (fig. 8)[9] este un site care a fost lansat pe 15 octombrie 1999 cu scopul de a promova literatura română pe internet. Treptat, s-au realizat anumite schimbări, au apărut noi secțiuni, s-a lărgit cadrul de interes și s-a transformat într-un portal cultural.

Literomania (fig. 9)[10] este o platformă literară independentă care a fost creată în anul 2017 de către Adina Dinițoiu și Raul Popescu. Treptat, aceasta a devenit o revistă online săptămânală. Au

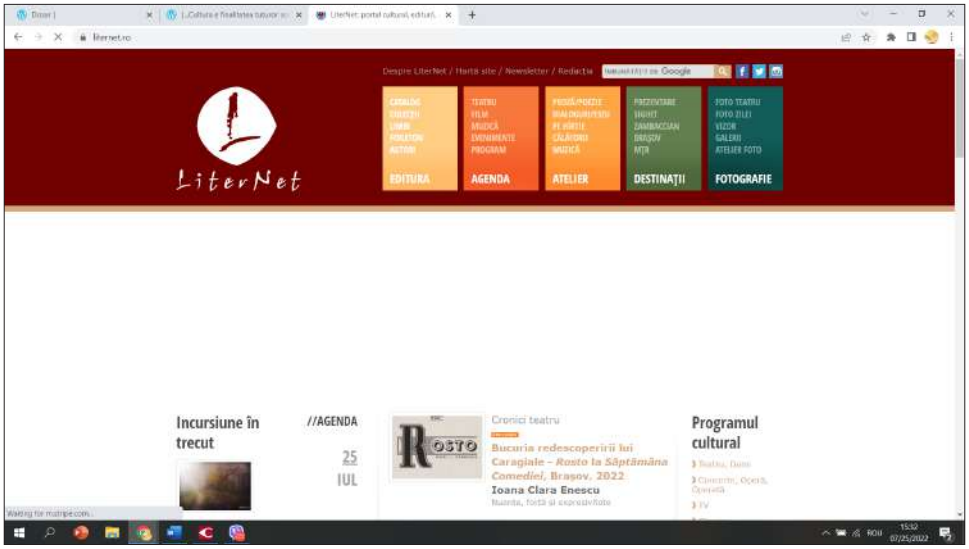

Figura 8. Captură de ecran: *Liter Net.*

[9] Liter Net. https://www.liternet.ro/ (consultat 24.07.2022).
[10] *Literomania* https://www.litero-mania.com/ (consultat 24.07.2022).

fost publicate peste 250 de numere, iar accesul pentru cititori este gratuit. Pe parcursul activității identificăm personalități și colaboratori ai Revistei, precum: Ruxandra Cesereanu, Dumitrița Stoica, Marian Ilea, Dorica Boltașu Nicolae, Veronica D. Niculescu, Monica Slavan, Péter Demény, Valeriu Gherghel, Radu Niciporuc, Cosmin Perța, Radu Țuculescu, Michael Haulică.

Figura 9. Captură de ecran: platforma literară independentă *Literomania*.

Pe lângă revistele literare, în mediul online există și revistele academice, cu conținut științific, care au un format PDF și sunt înscrise într-o serie de baze de date științifice, cum este de pildă „Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură”[11], „AKADEMOS”. Revistă de știință, inovare, cultură și artă ș.a.[12]

Pe lângă publicațiile recunoscute și acreditate, spațiul digital confirmă prezența unor publicații sporadice, dar la fel de importante, numite „reviste mici”. Conceptul de „reviste mici” indică revistele literare care publică literatura experimentală și scrierile nonconformiste ale noilor scriitori. De obicei, aceștia au un număr mic de cititori și sunt nesiguri din punct de vedere financiar, publică neregulat, dar prezintă inovații artistice. Micile reviste au fost reprezentative pentru poeții care au format mișcările avangardiste: modernismul și postmodernismul în secolul al XX-lea. Un avantaj în activitatea revistelor literare este crearea rețelelor de socializare, păstrând același titlu de revistă. Astfel, internauții și cititorii pot manifesta reacții rapide la publicațiile apărute și intervin prin comentarii și contribuții variate, devin abonați, membri ai grupului, admiratori ai publicațiilor. Revistele literare din mediul online, ca și cele în format fizic, educă tinerele generații și cultivă gustul literar, oferă modele textuale, prezintă opinii despre literatură și artă, oferă oportunitatea de a publica texte literare și pe interese.

În fine, revistele literare sunt publicații culturale, sociale și reprezintă importante pentru dezvoltarea limbii române, prezentând stadiile de evoluție ale acesteia. Fiecare număr de revistă înfățișează o valoare de document care ne raportează despre aportul cercetătorilor și scriitorilor la dezvoltarea limbii. Totodată, acestea sunt promotoare ale culturii și artei. Având în vedere faptul că revistele în format hârtie sunt mai puțin populare, a fost necesară adaptarea lor la era digitală. Din cauza existenții unui număr mare de publicații literare online, este dificil să se analizeze calitatea și influența revistelor literare online în mediul cultural artistic și științific.

[11] https://dialogica.asm.md/ (consultat 10.06.2022).
[12] http://akademos.asm.md/ (consultat 10.06.2022).